

Pungor Ernő akadémikus 80 éves

Pungor Ernő 1923. október 30-án született Vasszécsényben. Édesapja földműveléssel foglalkozott, mintegy három és fél hold földön gazdálkodott. A gyermek Pungor tehetségével már korán kitűnt. Magánzorgalomból már négyéves korában megtanult olvasni és az elemi iskola alsó tagozatát, külön engedéllyel, a normál felvételi idő előtt

látogathatta. 1935-ben iratkozott be a szombathelyi Faludy Ferenc Gimnáziumba, ahol kezdetben a tárgyak mindegyike egyformán lekötötte érdeklődését, sőt verseket is írt. A későbbi évek során érdeklődése – kiváló középkorai tanárainak hatására – egyre inkább a természettudományok, a fizika és a kémia felé fordult. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte, ahol 1948-ban kémiából kitüntetéses oklevelet szerzett. Schulek Elemér professzor meghívására doktoránsként kezdte meg tudományos munkáját az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szervetlen és Analitikai Kémia Tanszékén, ahol 1962-ig, mint tanársegéd, adjunktus, majd egyetemi docens oktatott és kutatott. Oktatómunkája a vegyészmérnök hallgatók analitikai kémiai képzésére irányult, és komoly erőfeszítéseket tett a korszerű műszeres analitikai kémia hazai képzésének a megteremtésére. Ez utóbbi témakörben tartott speciálkollégiumai egyediek és érdekfeszítőek voltak (e sorok írója is nagy érdeklődéssel hallgatta). Az adszorpciós indikátorok területén végzett kutatásai indították el tudományos karrierjét, amelyhez kapcsolódtak a lángfotometria, a nagyfrekvenciás titrálások és a gázanalízis terén elért eredményei. Az 50-es évek második felében kezdte el a később világsikert jelentő, az ionszelektív elektródok fejlesztésére irányuló kutatásait. Az e periódusban publikált, közel 30 tudományos dolgozat egyértelműen mutatja Pungor Ernő tudományos kutatás iránti elkötelezettségét. 1949-ben kitüntetéssel doktorált, 1952-ben a kémiai tudomány kandidátusa, majd 1956-ban a kémiai tudomány doktora fokozatot szerezte meg.

1962–1970 között a Veszprémi Vegyipari Egyetem Analitikai Kémia Tanszék tanszékvezető professzora. E rendkívül eredményes években Pungor Ernő korábbi kutatási témáit tovább víve és kiszélesítve egy Analitikai Iskolát alakított ki, melynek fő profilját az elektroanalitika, ezen belül az ionszelektív és a voltammetriás elektródok, valamint technikák fejlesztése, vizsgálata volt. Kutatási eredményei közül számos szabadalmi oltalommal védett és megvalósult. Inspirálására és közreműködésével elindult, a világon elsőként, az ionszelektív elektródok gyártása a Radelkis Elektrokémiai Szövetkezetben. Sokat tett a Tanszék nemzetközi elismertetése érdekében, kutatási együttműködések alakított ki különböző vezető nyugati egyetemekkel, így a Bécsi Műszaki Egyetemmel (1962), az angol Birminghami Egyetemmel (1964) és a zürichi Műszaki Főiskolával (ETH) (1968). Pungor Ernő 1967-ben az Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, és 1976-tól rendes tagja.

1970-ben meghívást kapott Erdey László professzor, nemzetközi elismerésnek örvendő, Analitikai Kémiai Tanszékének vezetésére a Budapesti Műszaki Egyetemen, melynek 20 éven át volt tanszékvezető professzora. Vezetője volt az MTA Műszaki Analitikai Kémiai Kutatócsoportjának is. E periódusban jelentősen kiszélesítette kutatásait az ionszelektív elektródok elméletének és az orvosi biológiai szempontból fontos ionszelektív elektródok fejlesztésének irányába. Figyelemre méltó a közvetlen munkatársaival, valamint Tőke László professzor csoportjával (BME Szerves Kémiai Technológia Tanszék) kooperációban kifejlesztett káliumion-szelektív elektród sikere, mely a tudományos eredményeken túl rutin analitikai jelentőséggel is bír, a japán Horiba cég klinikai laboratóriumai elemzőiben nyert alkalmazást. Elindította az áramló oldatos analitikai metodikák fejlesztését, és a kutatásokat a mérés-automatizálás irányába vitte el. Pungor Ernő e tématerület egyik elindítójaként és meghatározójaként is nemzetközi elismerést kapott.

Oktatómunkája a vegyészmérnök hallgatók graduális és posztgraduális képzésén belül az analitikai kémia tárgy előadására és folyamatos

korszerűsítésére irányult. Egyetemi jegyzeteket írt, melyek még ma is alapjául szolgálnak az analitikai kémia oktatásának, nemcsak a BME-n, hanem más hazai egyetemeken is. 1972–1981 között a BME Vegyészmérnöki Kar dékánja. A kétfokozatú képzés bevezetője a Karon. A BME Vegyészmérnöki Kar Pungor Ernő oktató és kutató, valamint a Kar érdekében végzett munkáját 1993-ban a Professor Emeritus cím adományozásával ismerte el.

1970–1990 között az általa vezetett tanszék nemzetközi kapcsolatai tovább bővültek. Tudományos együttműködés alakult ki a Floridai Egyetemmel, az Észak-carolinai Egyetemmel, a Texasi Egyetemmel, számos európai egyetem mellett. Szinte nem volt a tanszéken olyan munkatárs, aki ne töltött volna több hónapot tudományos ösztöndíjasként külföldi egyetemeken. A hazai kutatók nemzetközi tudományos életbe való bekapcsolódását rendkívüli mértékben segítették a Pungor Ernő által szervezett Mátrafüredi Nemzetközi Konferenciák, melyeket 1972 óta négyévenként tartottak az ionszelektív elektródok témakörében és az analitikai kémiai kutatások homlokerébe kerülő témákban. A konferenciák teljes anyaga a vitákkal egyetemben könyv formájában jelentek meg az Akadémiai Kiadó gondozásában. A Mátrafüredi Konferencia fogalomává vált a hazai és külföldi elektroanalitikus közösségekben, és napjainkban is megszervezésre kerül.

Pungor Ernő több nemzetközi szervezetben vett és vesz részt, képviselve a hazai analitikai tudományt. A teljesség igénye nélkül néhányat említve: 1981–1987 között az Európai Kémikus Egyesületek Analitikai Kémiai Bizottságának elnöke. 1973-tól 1987-ig részt vett az IUPAC Analitikai Bizottságában, illetve annak Elektroanalitikai Munkabizottságában. Ez utóbbi elnöke 1985–1989 között. Az Analytical Chemistry mellett számos nemzetközi folyóirat szerkesztőbizottságában dolgozott, illetve dolgozik. A Magyar Kémia Folyóirat főszerkesztői tisztjét 25 éven keresztül látta el. Pungor Ernő tagja a Csehszlovák Tudományos Akadémia Kémiai Osztályának (1966), az Egyiptomi Gyógyszerész Egyesületnek (1973), az Osztrák Analitikusok és Mikroanalitikusok Egyesületének (1977), a Finn Kémikus Egyesületnek (1979), a Japán Kémikus Egyesület tiszteletbeli tagja (1981), valamint tagja a Finn Műszaki Akadémiának (1990). Az Angol Analitikai Kémiai Társaság Redwood Lecturer címének, a Robert Boyle-aranyérem, a Talanta-aranyérem, a Magyar Tudományos Akadémia Aranyérem tulajdonosa.

Pungor Ernő analitikai kémiai kutatásaiban a fő hangsúlyt az elektroanalitika, ezen belül az ionszelektív elektródok kapták. Az ionszelektív elektródok kutatás úttörőjeként elismert professzor. E mellett elindítója és sikeres művelője a különböző áramló oldatos technikáknak, a nagyfrekvenciás titrimetriának és a lángfotometriának. Tudományos eredményeit könyvei és közel 500 tudományos dolgozat foglalja össze. Irányításával számos doktori és kandidátusi értekezés készült el. Munkatársait, tanítványait a szorgalmas, céltudatos kutatómunkára és az eredményeket időben történő publikálására nevelte. Példátlan munkabírása ösztönzőleg hatott munkatársaira is. Oktatói, kutatói pályafutása alatt analitikus generációk nőttek fel. Tanítványai megtalálhatók a vegyipar különböző területein, a magyarországi és külföldi egyetemeken.

Pungor Ernő Tanár Úr sokat tett az analitikai kémia hazai és nemzetközi elismertetéséért, a kutatási feltételek megteremtéséért. A tudományos kutatás mellett törődött a kutatásfejlesztéssel, a kutatási eredmények realizálásával és a haza sorsával. 1990-ben felkérték az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság vezetésére, majd 1990 decemberében tárca nélküli miniszterré nevezték ki. Az OMFB elnökeként elindított egy tehetségeket kutató, valamint ezzel párhuzamosan, a nagyon elhanyagolt magyar infrastruktúra állapota miatt, a kutatás és fejlesztés infrastruktúrájának javítását célzó pályázati rendszert. Elindította továbbá a nemzetközi projekt pályázati rendszerek és tenderek kiírását. 1994 és 2001 között a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatások Alapítvány főigazgatója.

A tanítványok, a munkatársak és az analitikus társadalom nevében kívánunk boldog születésnapot! Isten éltesse sokáig!

Tóth Klára